

פרשה
אליזבת גולדוויץ

**החבט ששלחה אשת לוט לאחור חייצג את הקושי להתנתק מהמוכר, את כאב הדאגה
לאשר נותר מאחור. גם להגר נדרש זמן להתנתק מעברה, ולהפוך משפחה לבת חורין**

עמידה נוסטלגית, נכספת

איור: שופר ג

פרשת וירא גרושה באירועים מכוננים, כמו ביקור שלושת המלאכים אצל אברהם, הזיכוח של אברהם עם אלוהים לפני השמדת סדום ועמורה והשמדתן, ועקדת יצחק. ברצוני להתמקד דווקא ברמויות משניות, שקולן כמעט אינו נשמע: אשת לוט והגר. מסופר ששני מלאכים הגיעו לבית לוט בסדום כדי להודיע לו על החורבן הקרב. למרות שהמלאכים מאיצים, לא קל לעזוב פתאום מקום שבו שוכנת משפחה מורחבת, עם רכוש והרגלים. אמנם סדום היא מקום בעייתי, כפי שעולה מן הניסיון של אנשי סדום לאנוס את האורחים המלאכים, ובכול זאת לוט ואשתו מתמהמהים ומתקשים לעזוב, עד אשר -

וַיִּחְזְקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבִידוֹ אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בָנָתָיו בְּחֻמַּלַּת ה' עָלֵיו וַיִּצְאֵהוּ וַיִּנְחָהוּ מִחוּץ לְעִיר... וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָכִים עַל נַפְשָׁךְ אֵל תְּבִיט אַחֲרָיִךְ... פֶּן תִּסָּפֵה (בראשית יט טזז).

מהי המשמעות של דרישה זו שלא להסתכל אחורה? בהתחשב במהירות שבה נדרשה משפחת לוט לעזוב את ביתה, האם אין זו דרישה קשה מנשוא, שלא להתבונן בעבר, להימנע מחרטה ומגעגוע? אשת לוט (שאין לה שם בכתוב ושהמלאכים לא פונים אליה כלל) מביטה לאחור והופכת לנציב מלח. במדרש פרקי דרבי אליעזר מפורש: "אשתו של לוט נכמרו רחמיה על בנותיה הנשואות והביטה לאחריה לראות אם הולכות אחריה אם לא, וראת אחורי השכינה" (כה). אשת לוט דאגה לבנותיה, ביודעה שנטשו מאחור את בני זוגן, והפיכתה לנציב מלח נבעה מכך שראתה בטעות את השכינה. דליה מרקס, פרשנית בת־זמננו, כתבה:

עמידתה של אשת לוט היא עמידתו של האדם שאינו יכול לעשות שינוי ולערוך תיקון. זוהי עמידה נוסטלגית הנכספת לעבר ואינה מסוגלת להתמודד עם קשיי העתיד.

לעומתה כתבה המשוורת ויסלבה שימבורסקה בשירה "אשת לוט":

נְרָאָה שְׁהַבְּטִיתִי לְאַחֹר מִתּוֹךְ סִקְרָנוֹת. / אֶף מִלְבָּד סִקְרָנוֹת יִתְכַּן שְׁהִיוּ לִי סְבוֹת אַחֲרוֹת. / הַבְּטִיתִי לְאַחֹר בְּצִעַר עַל קַעֲרַת הַכֶּסֶף. / שְׁלֵא בְּמִתְפֹּן - אֲגַב קְשִׁירִית

הַסְנַדְל. / שְׁלֵא לְהוֹסִיף לְהַבִּיט בְּעַרְפוֹ הַצַּדִּיק / שְׁלֵא אִישׁוֹ, לוֹט. / בְּנֻדְאוֹת פְּתָאוּמִית, כִּי לוֹ מִתִּי, / אֶפְלוּ לֹא הָיָה עוֹצֵר... (ויסלבה שימבורסקה, בשבח החלומות, מפולנית: רפי וייכרט, הוצאת קשב לשירה, תשס"ה).

החברה הישראלית מלאה במהגרים שעזבו את כל מה שהיה להם, את כל המוכר להם והאהוב עליהם. אפשר להבין ולהזדהות עם הקושי המשתק של הגעגוע לעבר ושל החרדה לעתיד. אפשר לעצור, ושלא כמו לוט להיות רגיש לקושי ולחרדה, להבין ולתמוך.

שינוי תודעתי עמוק

גם הגר עוברת תהליך שינוי לא פשוט בפרשתנו: אברהם נכנע לדרישתה של שרה וגירש אותה ואת בנה שהוא גם בנו, ישמעאל. ולמרות שלא שש לעשות זאת, מוור שאיש עשיר כמו אברהם שלח אותם עם "לָחֶם וְחֶמֶת מִיָּם" בלכר. הגר המגורשת מצאה עצמה, בדומה לאשת לוט, תועה במדבר. וכשנגמרו לה ולבנה המים, והילד בכה מצמא והיא חששה לחייו - "וַתִּשָּׁב מִפְּנֵי הָעֵתִיד, וּלְכֹן עֵינֶיהָ נִפְקָחוֹת. □